

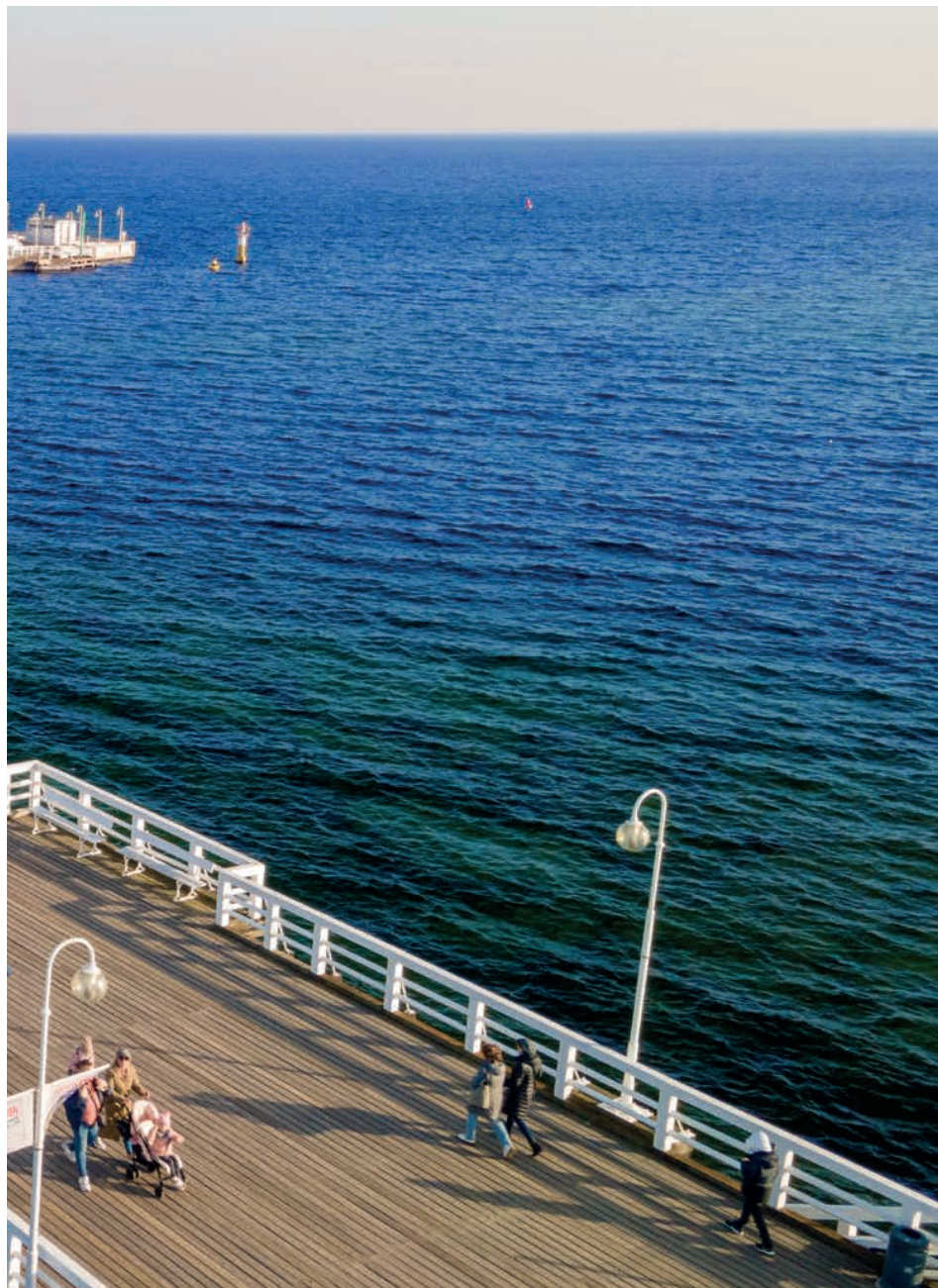

Cestování 2025: Pobřeží Baltu

Polské tři v jednom

Trojměstí na pobřeží polského Baltu trochu připomíná instantní nápoj, který v jednom sáčku kombinuje kávu, cukr a sušené mléko. Najdete tu gotiku (Gdaňsk), modernismus (Gdyně) a navrch trochu sladké secese (Sopoty). Pro návštěvníka je to unikátní mix historie, pláží, lázeňské kultury, výletů i výborného jídla. Jako byste dali na břeh moře Prahu, Karlovy Vary a Zlín a propojili je dohromady.

text Tomáš Vocelka • foto Sopotcka Organizacja Turystyczna a Tomáš Vocelka

Napřed to byly nervy. Přiznávám, na letiště jsem vyrazil s trochu rutinérským pocitem. Být tam hodinu před nástupem do letadla úplně stačí, říkal jsem si. Vyjel jsem autem z Kladna na pražský Zličín. Zácpa před Prahou mě připravila o půl hodinu. Zaparkoval jsem a běžel na letištní autobus. Ujel mi a ztratil jsem další čtvrt hodinu. Jestli bude ještě nějaká komplikace, tak to nedám, blesklo mi hlavou. Naštěstí nebyla, ale na letišti to klaplo jen taktak: prošel jsem kontrolou a rovnou nastupoval do letadla. Vydechl jsem si až při

přestupu, v salonku Polonez na letišti ve Varšavě.

Odtud to byl na letiště Lecha Wałęsy v Gdańsku už jenom vzdušný skok. Mimochodem, kolik je asi na světě letišť pojmenovaných po žijící osobě? Tipuji, že jich moc nebude.

O ZAKLÍNAČI A KORZÁRECH

Mám rád sérii Zaklínač spisovatele Andrzeje Sapkowského i stejnojmenné hry. A můžu potvrdit, že Gdańsk bude hráčům připadat povědomě – částečně posloužil jako inspirace pro herní město Novigrad.

Třeba ta podoba starého gotického jeřábu v docích! Úplně bije do očí. „Mimochodem, věděli jste, jak byl ten jeřáb poháněný?“ ptá se průvodce Grzegorz Lipski. „Obrovským dřevěným kolem, ve kterém běhali lidé jako veverky.“

Starobylé centrum někdejšího hanzovního města Gdańsk dýchá historií a spoustou příběhů. Na hlavním, Dlouhém náměstí je velký teploměr, který měří ve fahrenheitech. Proč to nejsou stupně Celsia? Protože jde o vzpomínku na Daniela Gabriela Fahrenheita, který se v Gdańsku roku 1686 narodil.

Nedaleko od náměstí stojí gotická Mariánská bazilika, kterou začali stavět v roce 1346. Jeden z největších cihlových kostelů na světě skrývá uvnitř kopii toruňských astronomických hodin z roku 1470, což je něco jako pražský orloj, i s těmi pohyblivými postavičkami. Kromě něj je tu k vidění i slavný obraz Poslední soud od Hanse Memlinga (lépe řečeno kopie, originál je v Národním muzeu v Gdańsku).

Ten obraz v roce 1473 ukradl místní korzár Paul Benecke z přepadené obchodní lodi San Matteo, která právě plula z Nizozemska do Londýna. A co s ukradeným uměním? Korzár ho věnoval Gdańsku a ten zase bazilice.

MĚSTO ROZSTŘÍLENÉ SOVĚTY

Ani se nechce věřit, že většina historických budov v centru Gdańsku jsou novodobé kopie. Město sice přežilo roky nacistické nadvlády téměř bez úhony, na konci války ho však totálně rozbombardovala a rozstřílela sovětská armáda. Poláci pak staré centrum dlouho obnovovali. Spoustu práce odvedli místní lidé. „Když skončili směnu v zaměstnání, nešli domů, ale obnovovat zničené historické domy,“ vysvětluje průvodce Grzegorz. „Taková je polská povaha,“ říká pyšně.

Není divu, že právě v Gdańsku je nové, moderní muzeum druhé světové války. „Pojďte, napřed vás zavedu někam, kam byste se sami

Gdaňsk. Pohled na řeku Motławu protékající centrem města. Na snímku vpravo je jantarová váza vyrobená pro Stalina.

asi nevydali,“ vybízí průvodce. „To opravdu jdeme do oddělení pro děti?“ divím se. Kupodivu vejdemo do obýváku středostavovské rodiny, jak vypadal v srpnu 1939. Krásný útulný byt s ústředním topením. Další dveře vedou do téhož bytu, uprostřed války. Spousta dražšího vybavení zmizela, rodina ho rozprodala, aby měla na jídlo. Vedle nefunkčního radiátoru stojí litinová kamínka.

Další dveře. Tentýž pokoj na konci války. V jedné zdi zeje obrovská díra po explozi. Stěny jsou špinavé, očouzené. Na zemi leží dvě matrace a plyšák. Běhá z toho mráz po zádech. Toto muzeum bere válku hlavně z pohledu civilistů. A to i v sekci pro dospělé. Pohled na vysokou zeď z kufrů patřících lidem, kteří skončili v koncentračních táborech, je děsivý.

Jsou tu samozřejmě i zbraně. Třeba britský tank Sherman Firefly a sovětský T-34. Jak je dostali dovnitř? „Nejdřív tu byly ty tanky, pak kolem nich postavili budovu,“ usměje se Grzegorz. Ale vtip to není, myslí to vážně.

Ven vycházíme s pocitem, že se svět nikdy nepoučí. Snad nám zlepší náladu Muzeum jantaru. Ani ne tak kvůli počítačové rekonstrukci jantarové komnaty, která se během války ztratila, ale hlavně kvůli krásným exponátům – od nálezů v přírodním

stavu až po šperky. A taky tam mají velkou jantarovou vázu pro Stalina. Sovětský vůdce ji měl dostat k narozeninám, jenže už k tomu nedošlo. Zemřel.

Ten den ještě stihneme projít vrátnici do doků, kde v roce 1980 stávkovali dělníci pod vedením Lecha Wałęsy a vznikla tam Solidarity. Dá se to považovat za jakousi první předzvěst blížícího se pádu socialistického bloku. V blízké moderní budově Evropského centra Solidarity má Wałęsa kancelář.

O STARÉM A NOVÉM

Gdaňsk je neuvěřitelný v tom, jak tam dokážou revitalizovat zdevastované plochy. Jedna taková byla ještě v roce 2018 jen kousek od centra, na ostrově Špejcharů. Dnes to tam žije: moderní výstavba, hotely, kavárny.

Umění skloubit developerskou činnost a záchranu památek ukazuje třeba hotel Dwór Uphagena v části Gdaňsku označované jako „hlavní město“. Původně to byl starobylý kupecký palác rodiny Uphagenů. Pak sloužil jako nemocnice. V roce 2004 byla historická budova opuštěna a chátrala. Koupila ji skupina Arche Group Władysława Grochowského, která přivádí zpět k životu nejen staré továrny, ale i hrady a zámky.

Ze zdevastovaného objektu

vytvořila hotel v minimalistickém, až industriálním stylu. Pokud bylo uvnitř něco starého, cenného nebo zajímavého, zakomponovala to do nového celku – ať už to byly fragmenty fresek, původní cihlové zdivo, dobová umyvadla a trubky, nebo dokonce obrovský nemocniční sporák na dřevo. Ten je teď ozdobou jídelny v hotelové restauraci Stara kuchnia.

Celý koncept ještě doplňuje obecně prospěšná činnost, podpořená nadací. Ta se stará o integraci a zaměstnávání sociálně vyloučených lidí, mentálně postižených i odsouzených. Vyrábí keramiku, dekorace, obrazy, pečou pečivo. V hotelu si to můžete koupit. A abych nezapomněl: v nabídce mají i šedivého plyšáka s bílými kníry, který by jako z oka vypadl majiteli firmy, panu Grochowskému.

MALOVANÝ DŽBÁNKU

Po dvou dnech v Gdaňsku je čas na Sopoty. Lázeňské město vzniklo díky lékaři Napoleonovy armády Jeanu Georgesu Haffnerovi. Roku 1823 se rozhodl ve vlastní režii vystavět v Sopotech lázeňský komplex.

Z Gdaňsku do Sopot vyrážíme na palubě katamaránu a cestou míjíme poloostrov Westerplatte. Právě tam začala 1. září 1939 druhá světová válka – palbou z děl německého

Muzeum války. Moderní budova v Gdaňsku funguje od roku 2017.

křižníku Schleswig-Holstein na polské opevnění.

V Sopotech kotvíme u slavného dřevěného mola, které je přes půl kilometru dlouhé, a já přemýšlím, kdy jsem o tomto letovisku slyšel poprvé. Nejspíš to bylo v roce 1977 v polské televizi. Tehdy Helena Vondráčková v místní Lesní opeře okouzila obecenstvo písničkou Malovaný džbánku. Poláci ji milují dodnes (tu písničku i paní Vondráčkovou).

Jinak samozřejmě není nutné plavit se z Gdaňsku do Sopot lodí. Nejlepší je využít železnici SKM, která propojuje celé Trojměstí. Je to taková povrchová obdoba metra, odjíždí co pár minut a většinou jde i o nejrychlejší spojení – celá oblast totiž často trpí dopravními zácpami.

GDYNĚ, VODKA, UZENÉ

Vlaky SKM pochopitelně jezdí i do Gdyně, což je unikátní modernistické město, které vzniklo po roce 1920. Polsko tehdy potřebovalo rychle vybudovat svůj vlastní přístav (Gdaňsk mu v té době nepatřil). Stavba šla neuvěřitelně rychle, původní rybářská vesnice získala městská práva už v roce 1926.

Gdyně je zatím zahraničními turisty spíše opomíjená, i když má, stejně jako Sopoty, pěknou pláž, přímořskou promenádu a třeba taky

Muzeum vojenského námořnictva, jehož čerstvou novinkou je možnost podívat se do útrob ponorky ORP Sokół.

Když procházíme čtvrtí Orłowo směrem ke krásnému molu na pláži, místní průvodce Sebastian Małyszczuk ukáže na rozpadající se ruinu v křoví. „Tady byl v devadesátkách slavný klub, kde si podávali dveře slavní sportovci, herci a byznysmeni, ale taky mafiáni,“ říká.

Pak už jsme dole u pláže a cítíme kouř uzených ryb. Nakoukneme do boudy za místní restaurací, prý používají tradiční metodu. „Můžete nám to ukázat?“ ptáme se. Chlapíci souhlasí, ale měli jsme brát vážněji jejich potutelný úsměv. Za chvíli už jsme uvnitř. Jeden nadzvedne pytle, bránící kouři rychle se vznést do vzduchu. Pod nimi sice vidíme ryby, ale dým se vyvalí do boudy. Oči pálí jako čert, hrnou se do nich slzy. Oblečení během pár vteřin nasákne pachem uzené makrely. Pak jeden z pracovníků kamsi táhne dva slovenské kolegy.

Po nějaké čtvrt hodině začínáme mít obavy. Máme je jít zachránit? Náhlá družba nemůže vyvrcholit jinak než panáky vodky. Záchrana nakonec nebyla třeba, Slováci se nedali. „Přesvědčoval nás, ať zůstaneme v Polsku. Že nám sežene manželky i bydlení,“ smějí se. ●

A ještě o jídle

K Baltu jezdím poměrně často. Kromě jiného miluju i tamní jídlo. Lidé, kteří Polsko neznají, nad tím často nechápavě kroutí hlavou: V Polsku a dobré jídlo?

Už je to tak. Nejsem gurmán, ale vezměme to napřed z pohledu špičkové gastronomie. Gdaňsk, Gdyně a Sopoty, které čítají dohromady zhruba 750 tisíc obyvatel, mají celkem 18 restaurací uvedených ve vyhlášeném průvodci Michelin (jednu s hvězdičkou, 4× BIB a 13× doporučení).

Letos jsme se skupinou novinářů z Česka a Slovenska vyzkoušeli tři podniky s michelinským doporučením: v Gdaňsku to bylo Mercato a Piwna 47, v Sopotech pak Fisherman. Všechny byly výborné. Stejně tak bylo skvělé jídlo i v restauracích Stara kuchnia (Gdaňsk) a Do Brzegu (Sopoty). Ty v průvodci Michelin nejsou, ale mají také velmi dobrou pověst.

Já se ale přiznávám, že u Baltu obvykle hledám jiné podniky. Lidovější, jejichž věhlas se šíří ústně mezi obyčejnými lidmi. Mají tam úžasná jídla z ryb, ceny docela přijatelné a porce velké. Příkladem může být Bar Przysiań na pláži v Sopotech. V sezóně prý ani neberou rezervace, je třeba vystát frontu dlouhou pár desítek metrů. Ale ta rybářská polévka! Specialita ze tří druhů ryb je vynikající a je v ní tolik masa, že vydá za celý oběd. Vyjde zhruba na 160 korun. Za podobnou cenu je i smažená treska s hranolky. Pokud si před ní dáte půllitrovou polévku, patrně tu porci nebudete schopni dojíst.

Když jsem odcházel, už ve dveřích jsem si říkal: Budu se sem muset brzo vrátit.